

Vágaverk

Fríggjadagin varð bóklingurin »Váगतunnlin - ein lýsing« handaður Sámali Peturi í Grund, samferðslumálaráðharra. Hetta bleiv gjørt á hálvumtriðja tíma longum fundi í Útvarpshöllini. Nógv fólk var komið saman, men nakað veruligt kjak kom ongantíð. Hinvegin var hetta eitt sakligt orðaskifti, sum hævundarnir eisini ynksku

THEODOR E. D. OLSEN

Fríggjadagin var almennur fundur í Útvarpshöllini í sambandi við, at Vága Vinnufelag hevði latið gjørt bóklingin »Váगतunnlin - ein lýsing«. Nógv fólk var komið saman. Bæði lands- og lokalpolitikkarar, sum vóru innbodnir, embætismenn, frøðingar av ymsum slag og ikki minst vágafólk síst á áhoyraraplássunum. Vinnufelagið nýtti høvið at handa samferðslumálaráðharra, Sámali Peturi í Grund, eitt eintak av viðgerðini, og hann lovaði, at verkid fór at verða ein partur av grundarlagnum undir kjakinum um nýløgur.

Óheft viðgerð

Vága Vinnufelag leggur stóran dent á at viðgerðin er óheft, hóast eingin skal ivast í, hvørja stóðu vinnufelagið hevur til hetta málið. Hetta, at arbeiðið skuldi vera neutralt, hevur vinnufelagið eisini duga at virt, halda hævundarnir, Suni á Dalbø, sum er samfelagsfrøðingur, og Ólavur Waag Høgnesen, sosiologur.

Hesir báðir søtu eisini við pallborðið í Útvarpshöllini saman við Bjarna Olsen, búskaparfrøðing, og Henning Jacobsen, landsverkfrøðing.

Føroyar á vegamóti

Suni á Dalbø átti fyrstur tær við panelið. Hann segði m.a., at Føroyar eru á einum vegamóti, tí spurningurin er um vit ynkska okkum eitt breitt ella smalt samfelag, t.v.s. um vit ynkska, at alt virksemin, vinnulív og trivnaður skal liggja í meginøknum, ella um vit heldur vilja hava eitt desentraliserað samfelag. Suni á Dalbø bar fram, at stórar broytingar eru farnar fram, síðani kreppan av fyrstani tíð tók seg upp. Vit hava upplivað strukturbroytingar í vinnulívinum, hvørs avleiðingar hava verið, at stórar konseknir eru komnar. Henda gongd krevur mobilitet, t.v.s. at tað má vera lætt hjá vinnurekandi at skipa fyrri flutninginum av aktørum og ressursum, og tað má infrastruktúrin vera í lagi, helt samfelagsfrøðingurin.

Hann segði, at teir í síni viðg_rð, sum teir bert høvdu fingið tveir mánaðar at gera, høvdu spurt lyklapersónar í vinnu, politikki og búskapi.

Hævundarnir høvdu hugt at norskm royndum, tosað við íslendingar, verið í Norvegi og roynt kritiskt at sam-anborið samfelagini.

Suni á Dalbø vónaði, at vit vóru sloppin undan lokalpatriotismu og »runu-blakarri« á tí politiska økinum, og at hesin bóklingurin, sum hann hevði verið við til at latið úr hondum var eitt fundament, nú Sámali Petur í Grund fer í Løg-ingið við málinum.

Smalkað samfelag

Síðani fekk hin hævundurin, Ólavur Waag Høgnesen, orðið. Hann helt fram við at nevna, at Føroyar eru á einum vegamóti. Hetta greiddi hann frá við eini stuttari søguligari gjøgnum-gongd. Frá at havið einar breiðar Føroyar síðani bóndasamfelagið og slupp-tíðina, er samfelagið við tíð-ini vorðið alt meira sentraliserað. Hetta hava fólk sjálvandi vernast, og hugtakið bygdamenning varð longu nevnt í samgonguskjalinum 1974-78. Endamálið var - sum við so nógvum øðrum - búskaparligur vøkstur, og ein slíkan hævdu vit eisini í sjeiti- og áttatiárunum.

Men sum Suni á Dalbø eisini bar fram, so hava vit seinastu árin sáð bygnað-arbroytingar í vinnuni við tí úrsliti, at Føroyar eru smalkaðar. Vit hava upp-bóðssølar á fáum stöðum, spesialisering av fiskafra-meislu, farmaskipini leggja alt meira at í Havni, og almennar tænastur fækka og

Nógv fólk var á fundinum, har Suni á Dalbø og Ólavur Waag Høgnesen lögdu fram lýsingina av tunnilsætlanini. Bara ein fundarluttakari var ímóti ætlanini. Mynd: Jens Kristian Vang

lækka í útjáraðskinum, t.d. verða posthús stongd á bygdunum.

Serkunnleiki krevst

Hvat er so at gera, spurdi Ólavur. Vit eru ein fiski-vinnutjóð, og henda stóða er ótrygg. Serkunnleiki fær stóri og stórri týðning, og tað merkir, at meginøknið, har skúlar og stovnar eru, sumuleiðis fær stórri týðning.

Síðani nevndi røðarin tað vaksandi ferðafólkatalið á flogvøllum. Ólavur segði, at í 1975 ferðaðust 35.000 fólk yvir um Vestmannasund. Væntandi fara 120.000 at sigla henda sama teinin næsta ár, og verður hetta við sama skipi sum hevur tey seinastu mongu árin, nevniliga »Sam«. Í summar hava í miðal 26 flogfráferðir verið um vikuna, og næsta ár verða tær 34. Um olju-vinnutilgongdin verður positiv verður roknað við, at umleið fimti fráferðir verða um vikuna í 2003-4.

Í øllum førum nýðast vit at gera fløgur í hesa farleið, varð sagt við pallborðið, og her bleiv eisini ein møgulig oljuvinna nevnd.

Sosial atlit og árin

Síðani varð tosað hvørja

ávirkan fast samband um Vestmannasund fór at fáa, og her komu teir sosiologisku førleikar røðaranum tilgøðar. Ólavur segði, at markið millum Vagoyinna og umheimin fór at kámost, og »kongstankar« um at hetta var teirra oyggj, fóru at hvørva. Eitt fast samband fór nevniliga at krevja av vágafólki, at lokalumhvørvið fór at gerast meira lokkandi at stóðast í. Eitt nú má tað gerast spennandi at spæla við FS Vágum, tá ein eins væl kann venja í Havn ella Eysturoynni.

Hinvegin verður sambandið jú børt, og eitt nú kunnu fólk arbeiða ella ganga í skúla í meginøknum og samstundis búgva og luttaka í frítíðarlívinum í lokalsamfelagnum. Eisini verður tað lættari at fáa krefur og íblástur uttanfrá, eitt nú instruktørar til sjónleik og fótball, at vitja, og ikki minst gerst teinurin til Landsjúkrahúsið ein heilt annar.

Vansar

Men hetta fer at krevja av lokalsamfelagnum og trivnaðinum har, at har er líka attraktivt sum í meginøknum, og fast vegasamband kann gerast ein hóttað ímóti smærri handlum. Eisini kann ferðsluvandin økja,

fleiri herverk og ófriður uttanfrá kunnu ventast, og ikki minst verða fysiskar broytingar gjørdar í landslagnum, t.d. við vegagerð, segði sosiologurin og hævundurin, Ólavur Waag Høgnesen.

Tið er peningur

Búskaparfrøðingurin og stjórni á Hagstovuni, Bjarni Olsen, var í 1992 við til at gera eina útrokning fyrri undirsjóvartunnlin. Hann nevndi fleiri aspekti í tí at finna útav, um eitt slíkt projekt loysir seg. Ein má finna út av, hvat ein í veruleikanum kann rokna. Umframt hvat núverandi ferjusamband, rakstur, og rett og slætt ein nýggjur tunnel og aðrar fløgur kosta, má ein eisini hava í huga, hvat tíðin, ið fólk brúkar til ferðast, kostar teimum og samfelagnum. Her kunnu vit t.d. nevna bensinkostnað og tímalønir.

Eitt váværk

Hetta er tó ikki so lætt og einfalt at fáast við, tí landskassin sær bara útreiðslurnar, meðan fyrimunirnir eru truplari at fáa eyga á. Støðan gerst heldur ikki lættari av tí, at vit ikki kunnu taka lán, sambært avtalunum við danir. Bjarni Olsen var tí sera varin, hóast hann segði seg duga at sigja tað skilgøða í ætlanini at gera ein undirsjóvartunnel. Men hetta var eitt váværk búskaparliga, sum hann málbar seg, og fleiri enn tann ein áhoyrarin hevði hug at smilast at tí ótilvitanda orðaspælinum í Útvarpshöllini fríggjadagin.

Tí hóast henda ætlan kundi geva avkast, hava vit á samferðsluøknum eisini aðrar uppgávur, sum skulu røkjust, hóast tær búskaparliga kanska ikki eru so áhugaverdar. Bjarni Olsen minti á, at okkara dilemma er landskassin, og fundarstjórin, Jóan Pauli Joensen, kundi ikki halda sær at skyota upp í, at tað er dyrt at vera fátækur.

Byggivinnan er ber business

Fjórdi og seinasti røðarin

við pallborðið var Henning Jacobsen, landsverkfrøðingur. Sum serkønur á økinum nevndi hann nógv faklig fakta og sannroyndir í sambandi við royndirnar at fáa fast samband vestur í Vágur. Longu í 1946 hevði Thorstein Petersen biðið tann táverandi lögtingsverkfrøðing kanna møguleikarnar fyrri brúgvasambandi yvir um Vestmannasund, og síðani hava hugskotini av og á verið havd á lofti. Men tá japanarar og norðmenn í ávikavist 70- og 80-um fóru at bora undir havbotninum, varð sum kunnugt farið at arbeiða við hesum møguleikanum, og Henning greiddi frá hvussu tað veruliga, jarðfrøðiliga og peningaliga hevði gingist.

Tilboðini eru rættiliga ymisk hvussu nógv ein tunnel fer at kosta, og misjavn er eisini, um talan bara er um eitt borað hol ella ein góðan veg við øllum hentleikum og trygðarutgerð. Hóast okkurt tilboð kundi týkjust biligt og lokkandi, so minti landsverkfrøðingurin á, at byggivinnan var forrætning og ikki goodwill.

Einvegis orðaskifti

Síðani var orðið frítt, og fleiri nýttu høvið at gera viðmerkingar til framløgurnar hjá røðaranum og siga sína hugsan um ætlanina fast samband um Vestmannasund. Talan var tó bert um einvegis orðaskifti, tí millum tey ið tóku orðið, var bert ein, sum segði seg vera ímóti at fara aftur at bora undir Vestmannasund.

Tískil var tað ein løtt uppgáva sum fundarstjórin hevði fingið henda dagin, og hesum rósti hann teimum fyrri, ið møtt vóru. Tí hóast menn viðhvørt vóru eitt sindur mælskir, var hetta ein síðligur fundur við merkiliga samdum fundarfólki.

Sámali Petur í Grund, landsstýrismaður í samferðslumálum, var á fundinum og fekk handað eitt eintak av bóklinginum